

Kartläggning av befintliga stödformer i Österåkers kommun och samarbetspartners

En kartläggning kopplat till motion nr 22/2023 har gjorts av stödfunktioner som redan finns för ungdomar och unga vuxna i Österåkers kommun. De stödsatser som finns med i kartläggningen riktar sig till ungdomar eller unga vuxna samt till deras anhöriga. Därmed ingår även målgruppen ungdomar och unga vuxna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och anhöriga i insatsernas målgrupp. Det är endast insatser enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade som är begränsade till personer som omfattas av lagens personkrets och som har fått insatsen beviljad av kommunen. I kartläggningen listas inte alla verksamheter som ger stöd till ungdomar och unga vuxna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som till exempel frivilliga organisationer. Kartläggningen utgår från de stödfunktioner som NP-center erbjuder i Norrköpings kommun. I Norrköpings kommun har syfte och mål med NP-center varit följande:

Syfte och mål med NP-center i Norrköping

Övergripande mål är att ge stöd till ungdomar och unga vuxna med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller problematik, så att de kan bo kvar hemma, ha en fungerande skolgång och efter avslutad skolgång ha egen försörjning. Ytterligare ett mål är att hitta metoder för samverkan mellan de olika nämnderna. Projektets effektmål är att:

- o minska antalet externa placeringar,
- o ungdomarna förbättrar sina skolresultat,
- o familjerna upplever att de får adekvat stöd,
- o ungdomarna får meningsfull sysselsättning efter avslutade studier.

NP-center i Norrköping omfattar:

- o fritidsaktiviteter
- o korttidsboende
- o stöd i ordinarie skola eller flexibel skolundervisning
- o familjestöd och eller behandling
- o metod- och kompetensutveckling.

I Österåkers kommun finns följande stödfunktioner:

Lov-aktiviteter/fritidsaktiviteter för målgruppen NPF

På Österåkers kommuns hemsida finns information om fritidsaktiviteter till personer med funktionsvariationer. Genom att filtrera sökningen på fritidsaktiviteter utifrån funktionsnedsättning som ADHD och autismspektrumtillstånd kan förslag på fritidsaktiviteter tas fram. Det digitala verktyget Fritidsnätet har som mål att underlätta tillgången till information om fritidsaktiviteter för personer med funktionsnedsättningar i Stockholms kommuner. Information finns både om verksamheter som är biståndsbedömda insatser enligt LSS och icke-biståndsbedömda som till exempel information om träffpunkter, idrottsföreningar, inom-och utomhusaktiviteter samt fritidsverksamheter som anordnas av kommunen. Sajten hänvisar också

till studier.

Korttidsvistelse och korttidstillsyn LSS

Korttidsvistelse är en insats enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), vars syfte är att tillgodose behovet av avlastning, rekreation eller miljöombyte. Insatsen brukar ges som en regelbunden insats där omvårdnad, stöd i vardagssituationer och stöd med sociala aktiviteter ingår. Korttidsvistelse kan även beviljas i form av korttidsboende, kollo eller som en stödfamilj. I Österåkers kommun bedrivs ett korttidsboende. Kommunen har också ett ramavtal med privata verksamheter vilket innebär att ibland placeras ungdomar eller unga vuxna på ett korttidshem i annan regi än kommunens. Insatsen korttidstillsyn enligt LSS kan man få i anslutning till skoldagen om man behöver tillsyn när föräldrar arbetar. Insatsen kan beviljas från 12 år tills ungdomen har slutfört gymnasiet. I anslutning till kommunens korttidsboende finns även korttidstillsyn. Många har även korttidstillsyn i anslutning till sin skola på annan ort.

Stöd till skolnärvaro

I Österåkers kommun finns en etablerad modell för att arbeta med problematisk skolfrånvaro. Socialförvaltningen samarbetar med utbildningsförvaltningen när en elev har så kallad problematisk skolfrånvaro utifrån upprättade rutiner. Ungdomen som inte klarar av att gå till skolan får tillsammans med sina vårdnadshavare stöd både från skolan och från kommunens familjebehandlare. Målet är att ungdomen ska klara av sin skolgång och få utbildning. Skolsociala teamet består av samverkan mellan skola, fältgruppen och socialtjänsten. Det skolsociala teamet ska tidigt uppmärksamma och motverka att barn och unga hamnar i psykisk ohälsa, utanförskap, problematisk skolgång eller i en kriminell livsstil och missbruk. Från höstterminen 2024 kommer fyra familjestödare börja sitt arbete för att stärka upp det skolsociala teamet. Familjestödare kommer att arbeta ute i skolor tillsammans med elevhälsoteamet och fältgruppen för att ge förebyggande och främjande stöd till både elever och familjer.

Stöd till skolgång, undervisning och studiero samt metodstöd

Pedagogcentrum är en central stöd- och utvecklingsenhet inom Utbildningsförvaltningen i Österåkers kommun. Pedagogcentrum erbjuder stöd och utbildning till pedagoger, lärare och rektorer inom både kommunala och fristående förskolor, pedagogisk omsorg, grundskolor, fritidshem, anpassad grundskola och gymnasieskolor i Österåkers kommun. I stödet som Pedagogcentrum kan ge ingår stöd för nätverksarbete och utvecklingsgrupper, SUMS (Systematiskt utvecklingsarbete med stöd), stöd till arbetslag eller enskild pedagog som stöd i rektors åtgärdande arbete och utveckling på egen hand för pedagoger genom till exempel digitala utbildningar och kurser. SUMS kan innefatta organisatoriskt Analysstöd, utbildningar och workshops, handledning, materialutlåning, pedagogisk och didaktisk rådgivning samt systematiska utvärderingar. Pedagogcentrum kan i mån av tid även erbjuda stöd vid akut uppkomna situationer som inte kunnat förutses eller åtgärda via den specifika enhetens systematiska och löpande arbete. Pedagogcentrum erbjuder sitt stöd till professionella runt ungdomar för att öka studiero, närvaro och bättre skolresultat.

Elevhälsa

Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till elevhälsa som ska vara förebyggande, hälsofrämjande och stödja elevens utveckling mot utbildningens mål. Elevhälsoteamet består av skolsköterska och vid behov skolläkare, skolkurator, skolpsykolog och personal med specialpedagogisk kompetens. Skolans personal har ansvar för att vara delaktiga i elevhälsoarbetet. Elevhälsan arbetar med att främja elevernas lärande, utveckling och hälsa genom att förebygga ohälsa och inlärningssvårigheter. Elevhälsan bidrar till att varje enskild elev ges förutsättningar att utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elevhälsan ska också bidra med åtgärder och anpassningar för varje elev som är i behov av särskilt stöd.

Stöd till ungdomar för att få sysselsättning

Kommunala aktivitetsansvaret, KAA innebär att kommunen enligt 29 kap 9 § skollagen har s.k. aktivitetsansvar som omfattar ungdomar mellan 16–19 år och inte genomför utbildning i gymnasieskola eller anpassad gymnasieskola eller motsvarande utbildning. Även ungdomar som saknar gymnasieexamen eller som inte har fullföljt motsvarande gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan med godkänt resultat ingår i målgruppen.

KAA arbetar uppsökande, vilket innebär att ungdomar som inte är inskrivna på en gymnasieskola blir kontaktade för att få information om deras rätt till stöd. Stödet till ungdomar består ofta av samtal om nuläget och möjliga vägar framåt. KAA ger stöd till ungdomar att kontakta myndigheter och verksamheter som kan ge stöd för att få en sysselsättning. KAA kan hjälpa med studie- och yrkesvägledning, ge stöd med ansökningar till olika utbildningar, motiverande samtal, skriva CV och komma ut i praktik. KAA kan även hjälpa ungdomen att hitta en fritidssysselsättning. KAA samverkar med andra instanser utifrån ungdomens behov.

Daglig verksamhet och sysselsättning

Dagliga verksamhet är en insats enligt LSS för personer som ingår personkretsen enligt LSS, är i yrkesverksam ålder, inte studerar eller arbetar. Insatsen ska leda till en meningsfull sysselsättning, socialsamvaro. Många dagliga verksamheter har en arbetsinriktad verksamhet vilket innebär att deltagarna erbjuds möjlighet till praktikplatser för att på sikt kunna närma sig den ordinarie arbetsmarknaden. För personer som har en psykisk funktionsnedsättning och inte klarar av att arbeta på den ordinarie arbetsmarknaden kan sysselsättning enligt Socialtjänstlagen beviljas. Syftet med insatsen är samma som med dagliga verksamheten.

Lumena Roslagen

Projektet Lumena Roslagen pågår mellan 2023–2025 och riktar sig till deltagare i åldrarna 16–64, som behöver förstärkt och samordnat stöd för att komma ut på arbetsmarknaden. Projektet riktar sig till personer som inte kan ta del av ordinarie arbetslivsinriktade insatser. I projektet utgår man från deltagarnas motivation och resurser. Målet är att stärka och utveckla individen utifrån deras behov. Kommunen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och vårdgivare kan remittera deltagare till Lumena. Den enskilde kan även göra en egenanmälan. Den som deltar i Lumene projektet får en stödperson vid sin sida, får en kartläggning av nuläget och stöd att komma vidare mot studier, sysselsättning eller arbete.

Familjebehandling och föräldrastöd

Socialförvaltning ansvarar för att ge råd och stöd till familjer, barn och unga. Stödet är kostnadsfritt utom familjerådgivning där egen avgift betalas vid rådgivningstillfället. Kommunens familjemottagning är specialiserad på frågor som rör familjer, ensamstående föräldrar, barnuppfostran och samarbete mellan föräldrar. Stöd kan även ges till föräldrar i samband med relationsproblem eller skilsmässa. Genom att föräldrarna får stöd i sin relation har de bättre förutsättningar för att stötta sina barn utan att de vuxnas relation påverkar barnet. Familjemottagningen har även en öppen mottagning för att stötta föräldrar att hantera och bemöta sitt barns beteende som kan vara utmanande. Föräldrar erbjuds även föräldrastödsprogram som syftar till att ge verktyg för att skapa bättre relationer med sina barn och ungdomar.

Anhörigstöd

Anhörigkonsulenter arbetar på socialförvaltningen med uppdrag att erbjuda kostnadsfri vägledning och stöd till den som vårdar eller stödjer en närstående som har en långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning eller är äldre. Stöd kan ges i grupp genom anhörigträffar, information, föreläsningar eller genom enskilda samtal. Under 2024 har anhörigkonsulterna ordnat gruppsamtal för föräldrar med barn som har diagnoser inom NPF.

Ungdomsmottagning

Ungdomsmottagningen är öppen för ungdomar från 12 år och upp till 25 år. På ungdomsmottagningen arbetar barnmorskor, kuratorer och läkare. På mottagningen kan man få hjälp med preventivhjälpmedel, prata med en kurator om sin livssituation, testa sig för könssjukdomar, graviditet, taktill massage och ta del av kurser i mindfulness. Ungdomsmottagningen träffar alla ungdomar oavsett om man har en funktionsnedsättning eller inte. Ungdomsmottagningens kuratorer är anställda av kommunen och övrig personal av regionen.

Personligt Ombud

Personligt ombud är en oberoende verksamhet inom kommunen som ger stöd för personer över 18 år med psykiska funktionsnedsättningar. Personligt ombud hjälper att ta reda på vilket stöd, vård och service som den enskilde kan ha rätt till och vem som kan ge hjälpen. Stödet utgår från den enskildes behov och tillsammans görs det en handlingsplan.

Österåkers kommun samarbetar med följande verksamheter inom regionen

Habiliteringscenter

Habilitering & Hälsa (HAB) ger stöd och behandling till barn och vuxna med funktionsnedsättning. HAB har 30 mottagningar och är en del av Stockholms läns sjukvårdsområde i Region Stockholm. Som en del i HAB:s uppdrag ingår det att ge habiliteringsinsatser till barn och ungdomar med autism, ge rådgivnings- och utbildningsinsatser till barn med ADHD och deras föräldrar, stötta anhöriga och sprida kunskap om funktionsnedsättningar, dess konsekvenser och samhällets stöd. För att få stöd från HAB ansöker man som vårdnadshavare om habilitering för sitt barn mellan 0–17 år. Till ansökan ska bifogas ett intyg som beskriver funktionsnedsättningen. För personer med NPF finns ADHD-center som erbjuder kurser, grupper och föreläsningar om ADHD till familjer med barn med ADHD upp till och med 17 år, och till unga vuxna med ADHD. Alla insatser sker i grupp.

HAB har även Autismcenter för barn mellan 0–4 år, 5–17 år, en för barn och ungdomar med och en för barn och ungdomar utan intellektuell funktionsnedsättning. Centret erbjuder kurs- och kunskapscenter, grupper, kurser och föreläsningar. Stödet i dessa center ges till barn och ungdomar för att öka kunskap om sin diagnos, hur livet påverkas av den samt strategier att leva med diagnosen. Från autismcenter kan även anhöriga få stöd. Anhöriga kan lära sig mera om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, få praktiska verktyg att stötta familjemedlemmen och öka förståelsen för funktionsnedsättningen. HAB har även material som kan användas av skolor för att NPF-säkra skolmiljön, appar och material som kan fungera som stöd i vardagen och för att underlätta planeringen i en miljö där barn och ungdomar med NPF vistas.

Barn och ungdomspsykiatri BUP

Den närmaste BUP mottagningen för Österåkersborna är i Täby och närmaste BUP Neuropsykiatri i Danderyd. För att få kontakt med BUP för första gången kan vårdnadshavare ta kontakt via Alltid Öppet och genom att göra en digital egenanmälan. BUP Neuropsykiatri består av mottagningar som ger vård till barn och ungdomar med ADHD och autism utan annan psykiatrisk samsjuklighet. Alla patienter tas emot via BUP:s *En väg in*. BUP neuropsykiatri genomför utredningar av barn och ungdomar där det finns symptom på ADHD eller autism. Mottagningen erbjuder även medicinering till de barn och ungdomar som efter utredning får en ADHD-diagnos men där det inte finns andra psykiatriska vårdbehov. För psykopedagogiska insatser hänvisas patienter och deras familjer till verksamheter inom habiliteringscenter.

Andra samarbetspartners

- **Barn och ungdomsmedicinsk mottagning, BUMM** är specialiserade mottagningar för barn och ungdomar från 0–17 år. De flesta av mottagningarna utför också ADHD-utredningar på barn i åldern 10–17 år efter remiss från skolläkare, samt ansvarar för medicinering och behandling kring ADHD. Barn i åldern 0–9 år utreds inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP).

- **Logopedkliniken Danderyds sjukhus** - är Stockholms och Sveriges största logopedklinik. tar emot barn och vuxna med dyslexi och dyskalkyli, röstbesvär, stamning, språksvårigheter, talsvårigheter och svårigheter att tugga och svälja.